

Utbildningsdepartementet

Växjö kommuns yttrande över betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Kommunstyrelsen har den 11 mars 2025 beslutat att lämna följande yttrande:

Yttrandet är delat i två delar då det är två förvaltningar som arbetat fram synpunkter utifrån sina respektive ansvar. Utbildningsförvaltningen samt förvaltningen för arbete och välfärd har tagit fram förslag på yttrande enligt följande:

Utbildningsförvaltningen; huvudman för förskola, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola samt anpassad gymnasieskola

Sammanfattningsvis anser utbildningsförvaltningen att de föreslagna reformerna av lärarutbildningen är väl genomtänkta och att de kan bidra till att höja kvaliteten på utbildningarna samt stärka läraryrkets status och attraktivitet. Våra reservationer mot förslaget är att det riskerar att bli avsevärt färre studenter som kommer antas och därmed examineras från lärarutbildningen, med anledning av de skärpta antagningskraven. Det står i kontrast till vårt uppdrag att säkerställa att alla elever undervisas av legitimerade och behöriga lärare. Ett uppdrag som redan idag är en stor utmaning för såväl kommunala som fristående huvudmän på grund av den lärarbrist som redan råder.

Flera vägar till lärarexamen: Utbildningsförvaltningen välkomnar förslaget om att fortsätta satsa på alternativa vägar till lärarexamen, såsom Kompletterande Pedagogisk Utbildning (KPU) och arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL). Dessa utbildningsvägar är viktiga för att rekrytera fler lärare, särskilt inom bristämnen som matematik, teknik och naturvetenskap. Vi stödjer förslaget att förlänga försöksverksamheten med KPU 60 och KPU 75 till och med 2032, samt att permanenta vidareutbildning av lärare (VAL). Arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL) innebär att studenter arbetar vid en skola samtidigt som de studerar, vilket ger oss som arbetsgivare möjlighet att identifiera och rekrytera lovande lärarkandidater. Dessutom kan det stärka kopplingen mellan teori och praktik, vilket gör att de nyexaminerade lärarna är bättre förberedda för yrket. De alternativa vägarna till läraryrket kan bidra till att minska lärarbristen och öka mångfalden inom lärarkåren, men kräver insatser av oss som arbetsgivare. Det kan innebära att tillhandahålla organisatoriskt stöd genom att skapa flexibla arbetsmiljöer som möjliggör för studenter att kombinera arbete och studier, vilket kan innebära att anpassa arbetsscheman och arbetsuppgifter för att ge studenterna tillräckligt med tid för sina studier.

Ökat behov av samverkan: Utbildningsförvaltningen instämmer i att det

finns ett ökat behov av samverkan mellan lärosäten och skolväsendet. För att säkerställa ett varierat utbildningsutbud över hela landet är det viktigt att lärosätena gemensamt planerar utbud och dimensionering av lärarutbildningarna. Vi ser det som fördelaktigt att lärosäten kan köpa utbildningar från andra lärosäten för att bredda det lokala erbjudandet utifrån skolornas behov. Vi stödjer förslaget att avsätta medel för att utveckla utbildningssamarbeten och lärcentrum, samt att främja samverkan mellan lärosäten och kommuner. Vi ser även positivt med att förstärka ULF och att använda sig av aktiva lärare i utbildningen.

Utveckla innehållet i lärarutbildningen: Utbildningsförvaltningen instämmer i behovet av att stärka upp det som är kärnkompetenser för att kunna vara en yrkesskicklig lärare. Vi ser särskilt positivt på att stärka ämneskunskaper och ämnesdidaktiken samt att fokusera på mer kunskaper om läs- och skrivinlärning. Det är positivt med minskningen av UVK till förmån för ämnesdidaktik. Vi ser delarna som föreslås kring mer språkutvecklande arbetssätt och undervisning i flerspråkiga klassrum som särskilt angelägna, och att det är av vikt att alla delarna av utbildningen, från förskollärare till ämneslärare, förstärks inom dessa områden. Vi har ett allt större behov av att fler elever läser yrkesutbildningar, och att yrkesutbildningarna håller en god kvalitet, och instämmer därför i de reformer som föreslås kring yrkeslärarutbildningen. Vi instämmer även i att övningsskolor är viktiga för att göra utbildningen attraktiv och i att bidra till samverkan och erfarenhetsutbyte mellan lärarutbildningen och skolorna.

Ökat fokus på kognitionsvetenskap: Utbildningsförvaltningen anser att ett ökat fokus på kognitionsvetenskap är avgörande för att förbättra lärarutbildningarnas kvalitet. Förslaget att inkludera kognitionsvetenskap i examensbeskrivningarna och att öka inslaget av kognitionsvetenskap i lärarutbildningen är därför positivt. Förslaget ger lärarstudenter bättre förutsättningar att möta alla elever och särskilt elever med funktionsvariationer.

Ökat fokus på läs- och skrivinlärning: Utbildningsförvaltningen välkomnar förslaget att öka fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning i lärarutbildningarna. Det är viktigt att alla grundskollärare har kunskap om evidensbaserade metoder för läs- och skrivinlärning, inklusive strukturerad ljudningsmetod. Vi stödjer förslaget att införa nya examensmål för förskolläraryxamen och grundläraryxamen som tydligt anger krav på kunskap om läs- och skrivinlärning.

Uppdaterade examensmål: Utbildningsförvaltningen anser att de föreslagna uppdateringarna av examensmålen är välkomna och nödvändiga för att säkerställa att lärarutbildningarna håller hög kvalitet och är relevanta för den kommande yrkesutövningen. De nya målen, som inkluderar kognitionsvetenskap och evidensbaserade undervisningsmetoder, kommer att bidra till att stärka lärarnas kompetens och förbereda dem bättre för yrket.

Kvalitetsförstärkning av utbildningen: Det är viktigt att öka mängden lärarledd undervisning och att säkerställa att utbildningarna har en stark vetenskaplig grund. Utbildningsförvaltningen anser att det är positivt att införa högre ersättningsbelopp för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier. Vi ser även positivt på de förslag som finns kring att stärka yrkeslärarutbildningarna. Vi har idag ett antal övningsskolor och vi ser fram emot att fortsätta utveckla samarbetet och innehållet i det upplägget som vi idag har. Vi har under de senaste åren i samband med införandet av övningsskolor satsat på, samt haft som villkor för att delta att, lärarna har gått en VFU-handledarutbildning. Därför instämmer vi i att det är viktigt för kvalitén i lärarutbildningen och i mottagandet ute på våra VFU-skolor.

I förslaget ingår att lärosätena ska erbjuda adekvat stöd och resurser för att säkerställa VFU-handledaruppdraget. Det kan inkludera att tillhandahålla handledarutbildningar, skapa strukturerade introduktionsprogram för nya handledare och erbjuda möjligheter för handledarna att utbyta erfarenheter och bästa praxis med varandra. Vi ser en risk och potentiell utmaning i att utbildningar för handledare och handledning av studenter kan inkräkta på barnens och elevernas utbildnings- och undervisningstid.

Höjda antagningskrav: Utbildningsförvaltningen ser risker med förslaget om att införa ett krav om lägst betyg C i svenska för att bli antagen till grundlärarutbildningen. Antalet studenter riskerar att minska, vilket skulle leda till färre nya behöriga lärare att anställa. Vi har redan idag stora utmaningar i att rekrytera lärare och förskollärare. Vi anser därför att kraven på betyg C och D för alla bör omprövas och tas bort ur förslaget. Vi ser hellre att behörighetskrav kopplas till den inriktning man söker, det vill säga den som söker matematik får behörighetskrav om betyg C i matematik.

En potentiellt positiv följd av att införa C-kravet skulle kunna vara att det kan göra lärarutbildningen mer attraktiv. Förslaget kommer enligt UHÅ:s utredning, åtminstone i det korta perspektivet, leda till mer homogena studentgrupper, ett minskat antal behöriga sökande och antagna, en ökad brist på lärare samt ett ökat tryck på vuxenutbildningen. Genom att höja intagskraven riskerar vi att missa en mångfald av erfarenheter och perspektiv som annars hade kunnat berika lärarutbildningen. Utredningen framhåller att en diversifierad studentpopulation är viktig för utbildningens kvalitet och för att spegla samhällets mångfald.

Utbildningsförvaltningen stödjer förslaget, inom kapitel 11.7.1 behörighetsgivande utbildning, om att lärosätena ska ge en förberedande utbildning likt tekniskt basår.

Förvaltningen för arbete och välfärd; huvudman för komvux i Växjö kommun

Förvaltningen för arbete och välfärd ställer sig positiv till utredningens förslag om en reformerad lärarutbildning. Det är av stor vikt att lärarutbildningarna bedrivs i nära samverkan med skolverksamhet och att utbildningarna baseras på aktuell forskning om lärande och undervisning samt kognitionsvetenskap som är tillämplig för lärarutbildningen.

Utredningens förslag att införa ämnesdidaktiska kunskaper om undervisning för vuxna och vuxnas lärande inom ämneslärarutbildningen inriktning mot gymnasieskolan samt yrkeslärarutbildningen ses som en positiv förändring. Likaså det förändrade examensmålet att "visa kunskap om vuxnas lärande".

Förslagen om höjda behörighetskrav i svenska samt bibehållen möjlighet att använda lämplighet för utbildningen som särskilt behörighetskrav ses som positiva. Konsekvenserna av att införa olika behörighetskrav (betyg C respektive D) för grundlärarutbildning, ämneslärarutbildning respektive förskollärarutbildning bör dock i högre grad analyseras.

Förvaltningen för arbete och välfärd ser även positivt på att lärosätena har möjlighet att anordna behörighetsgivande utbildning för personer som inte uppfyller kravet på särskild behörighet i svenska.

Att komplettera sina betyg via provning är idag en möjlighet som är tillgänglig via komvux. Hur ett införande av högre behörighetskrav i svenska inom lärarutbildningen skulle få för effekt på antalet provande vid komvux är svårt att få en klar uppfattning om. En kraftig ökning av antalet provningar skulle kunna medföra att mer resurser krävs inom komvux.

Utredningens förslag om att på sikt införa en möjlighet att via komvux komplettera ett godkänt betyg för att uppnå de särskilda behörighetskraven bör inte begränsas till endast Svenska 3 respektive Svenska som andraspråk 3 såsom utredningen föreslår. UHR bör i stället få i uppdrag att utreda hur godkända betyg ska kunna kompletteras inom komvux och hanteras i antagningssystemet även för behörighet till andra utbildningar, särskilt utbildning inom bristyrkesområden, innovation, eller framtida branscher, exempelvis inom STEM. I det fall att antalet studerande vid komvux ökar till följd av förändrade möjligheter att komplettera godkända betyg kan mer resurser krävas inom komvux för att möta behovet.

Konsekvenser:

Utredningens förslag ses som positiva för kvaliteten på lärarutbildningen. Ett möjligt framtida behov av ökade personella och ekonomiska resurser inom komvux för att hantera och genomföra prövningar och framtida komplettering av godkända betyg för att uppnå behörighet. Att begränsa UHR: s utredning till att endast omfatta möjligheter att via komvux komplettera godkända betyg endast inom Svenska 3 och Svenska som andraspråk 3 kan innebära minskade möjligheter till studier inom andra utbildningar av vikt för samhällsutvecklingen.